

Kungsbacka

Biblioteksplan 2021-2024

för Kungsbacka kommuns folk- och skolbibliotek

Vad styr Kungsbacka kommuns biblioteksverksamheter?

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska varje kommun anta en plan för sina biblioteksverksamheter. Denna biblioteksplan är ett kommunövergripande styrdokument och anger riktningen för biblioteksverksamheterna i Kungsbacka kommun under perioden 2021-2024. Den ska vara ett redskap för personal och beslutsfattare i utvecklingen av verksamheterna, men även synliggöra utbudet och servicen för invånarna samt gynna deras möjlighet att påverka och ställa krav. Planen omfattar alla bibliotek som Kungsbacka kommun är huvudman för. Berörda nämnder i Kungsbacka kommun är nämnderna för Kultur & Fritid (ansvar folkbiblioteken¹), Gymnasium & Arbetsmarknad (ansvar Gymnasiebiblioteken), Förskola & Grundskola (ansvar för- och grundskolebibliotek) samt Vård & Omsorg².

Riktningen för 2021-2024 är utarbetad i samarbete mellan förvaltningarna för Kultur & Fritid, Gymnasium & Arbetsmarknad och Förskola & Grundskola utifrån bibliotekslagen (2013:801), skollagen (2010:800) och lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197), Vision 2030 samt ytterligare styrdokument såsom läroplaner och lokala planer. I bilaga anges och förklaras dessa och övriga styrdokument.

Utifrån denna plan ska sedan förvaltningarna för Kultur & Fritid, Gymnasium & Arbetsmarknad och Förskola & Grundskola ta fram handlingsplaner med konkreta mål till hur denna övergripande biblioteksplan ska uppnås. Dessa handlingsplaner beslutas av respektive nämnd för sig.

Den här versionen är en reviderad version av den plan som antogs 2017-09-26 av kommunfullmäktige.

Uppföljning, verksamhetsmål och revidering

Kommunfullmäktige har delegerat ansvaret för de ovan listade nämndernas gemensamma plan till nämnden för Kultur & Fritid.

En utvärdering och revidering av denna plan ska ske under hösten 2023. Revidering bör också göras vid större förändringar som påverkar biblioteksverksamheten. Revidering kan också ske i de fall biblioteksverksamheter på egen hand initierar en större förändring. En ny övergripande plan ska tas fram inför 2025.

Riktning för biblioteksverksamheterna i Kungsbacka

- Fri åsiktsbildning och fri tillgång till information

Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling och allas delaktighet i samhällslivet. Biblioteken ska bidra till den fria åsiktsbildningen samt stödja ett fritt meningsutbyte. Det är därför viktigt att verka för att öka den källkritiska kompetensen och MIK (medie- och informationskunnighet) bland invånarna.

¹ Biblioteken i Kungsbacka

² Vård & Omsorg köper folkbiblioteksverksamhet av Biblioteken i Kungsbacka

- Bibliotek för alla – folkbibliotek som mötesplats och skolbibliotek som pedagogisk funktion

Bibliotek är för alla, och som sådana ska biblioteken verka för det demokratiska samhället och för social hållbarhet. Folkbiblioteket och skolbibliotekets uppdrag skiljer sig dock åt. Folkbiblioteken är ett av samhällets få öppna, oberoende och kostnadsfria rum och mötesplatser, en funktion som ska värnas. Skolbiblioteken ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Alla skolor ska erbjuda eleverna tillgång till en väl utrustad och tillgänglig skolbiblioteksverksamhet och sträva efter adekvat bemanning.

- Berättande och läsfrämjande

En viktig demokratifråga är att alla Kungsbackabor kan läsa och förstå vad de läser. Biblioteken ska därför erbjuda ett relevant och uppdaterat medieutbud som präglas av allsidighet och kvalitet. Läskunnighet och läsförståelse är nödvändigt för att förstå och hantera omvärlden, oavsett hur läsningen sker. Biblioteken ska därför bedriva läsfrämjande verksamhet utifrån det vidgade textbegreppet där alla berättarformer ryms. Biblioteken ska ha ett särskilt fokus på målgruppen barn och ung, och med särskilt fokus på de prioriterade målgrupperna.

- Digital delaktighet och digitalisering

Biblioteken ska arbeta för digital delaktighet och ge ingångar till det digitaliserade samhället. En ökad digital självständighet leder till att individen har förutsättningar för att bli mer inkluderad i samhället. Att verka för att öka den källkritiska kompetensen och tillgången till allsidig information för invånarna är därför en viktig del. Särskilt fokus ska också ligga på barn och unga där det utforskande arbetssättet och kopplingen till det läsfrämjande uppdraget ska vara tydligt. Biblioteksverksamheten ska även stödja innovation och samhällsförbättrande insatser kopplade till digitalisering.

Beslutad av: Kommunfullmäktige 13 april 2021 § 68, Dnr KS 2020-01064

Gäller från: 13 april 2021

Ansvarig förvaltning: Kultur & Fritid

Kontakt: Kungsbacka direkt 0300-83 40 00, info@kungsbacka.se

Kungsbacka kommun, 434 81 Kungsbacka
kungsbacka.se

Bilaga till Reviderad biblioteksplan för folk- och skolbibliotek 2021-2024

Internationella riktlinjer

Unesco:s folkbiblioteksmanifest

Unesco:s folkbiblioteksmanifest är rådgivande för FN:s medlemsstater. Där anges att folkbiblioteken ska göra alla slag av kunskap och information tillgänglig för alla medborgare. Alla ska ha tillgång till folkbibliotek oavsett ålder, etnicitet, kön, religion, nationalitet, språk eller social status. Speciellt anpassade tjänster och material ska finnas tillgängliga för personer som av någon anledning inte kan utnyttja det ordinarie utbudet, exempelvis människor som tillhör en språklig minoritet, har funktionsnedsättningar, eller vistas på sjukhus eller inom kriminalvården.

Unesco:s skolbiblioteksmanifest

Unesco:s skolbiblioteksmanifest har slagit fast att skolbibliotek spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information. Skolbiblioteket ska stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

EU:s åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande

Dessa nyckelkompetenser är alla beroende av varandra och tonvikten för allihop ligger på kritiskt tänkande, kreativitet, initiativtagande, problemlösning, riskbedömning, beslutsfattande och konstruktiv hantering av känslor:

- Kommunikation på modersmålet
- Kommunikation på främmande språk
- Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens
- Digital kompetens
- Lära att lära, förmågan att fullfölja och organisera det egna lärandet
- Social och medborglig kompetens
- Initiativförmåga och företaganda
- Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer

Nationella lagar och riktlinjer

De lagar som styr bibliotekens verksamhet är bibliotekslagen (2013:801), skollagen (2010:800) och lagen om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

Bibliotekslagen

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013: 801) ska kommuner anta en biblioteksplan för sin biblioteksverksamhet. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska enligt lagen verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Alla kommuner skall enligt bibliotekslagen ha folkbibliotek till främjande för läsning och litteratur, intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Därutöver anger lagen att folkbiblioteken ska verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Lagen reglerar också att lån ska vara avgiftsfria oavsett publiceringsform.

Bibliotekslagen ger direktiv för vilka målgrupper som är särskilt prioriterade. Enligt lagtexten ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska. Särskild uppmärksamhet ska även ägnas barn och ungdomar.

I bibliotekslagen betonas att bibliotek och bibliotekshuvudmän ska samverka med varandra, med det övergripande syftet att ge användare tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Skollagen (SFS 2010:800)

Den kommunala grund- och gymnasieskolan regleras av skollagen. Nya bestämmelser som trädde i kraft 2011 anger att skolbiblioteket ingår i skolans pedagogiska verksamhet med syfte att hjälpa elever och lärare att nå de uppsatta målen. Biblioteken erbjuder en ordnad resurs av blandade media och information som ska stötta skolan att kunna erbjuda en tidsenlig undervisning. I skollagen anges att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framhålls rektorns ansvar för "bibliotek". Skolverket definierar ett skolbibliotek som "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställts till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal".

Enligt skollagen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller alla elever oavsett om de går i en kommunal eller en fristående skola.

Skolinspektionen har preciserat hur denna bestämmelse ska tolkas. Myndigheten anger att följande krav ska vara uppfyllda för att eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek:

- Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen.
- Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Lagen om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter

I lagen ser vi att följande artiklar har direkt bäring på folk- och skolbiblioteksverksamheterna i Kungsbacka:

Artikel 13

1. Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

Artikel 14

1. Konventionsstaterna ska respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Artikel 17

2. Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och ska säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välmående samt fysiska och psykiska hälsa. Konventionsstaterna ska för detta ändamål:
 - (a) uppmuntra massmedier att sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet och i enlighet med andan i artikel 29,
 - (b) uppmuntra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella och internationella källor,
 - (c) uppmuntra produktion och spridning av barnböcker,

- (d) uppmuntra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller ett urfolk,
- (e) uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18.

Läsa för livet, prop. 2013/14:3

I propositionen *Läsa för livet* föreslås nationella mål för litteratur- och läsfrämjande som innebär att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. De nationella målen är beslutade av riksdagen.

Gymnasieskolan 2011 (GY11)

Skolverkets dokument presenterar gymnasieskolan 2011 och syftet är att ge en god förståelse för gymnasieskolan 2011 och de överväganden som ligger bakom reformen. Den första delen av dokumentet kommenterar övergripande gymnasieskolan 2011. Den andra delen innehåller examensmål och programstruktur för vart och ett av de arton nationella programmen samt kommentarer till dessa.

Gymnasiearbetet

På alla gymnasieprogram ska eleven genomföra ett gymnasiearbete om 100 poäng. De hundra poängen visar på omfattningen av elevens arbetsinsats. I gymnasiearbetet ska eleven visa vad hon eller han kan utifrån det eleven har lärt sig tidigare i utbildningen.

Lgr11

Ur kap 2.8, Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra läroverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg
- skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens

Digitalt först

Riksdagen satte 2018 av 25 mkr för satsning på digitalt kompetenslyft, med målsättningen att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Syftet med uppdraget är att främja en ökad digital kompetens hos allmänheten. Satsningen kom att förlängas ytterligare 3 år i och med den senaste budgeten.

Regionala riktlinjer

Region Hallands "Biblioteksstrategi för Halland 2010-2020 - utvecklings- och samverkansområden för biblioteken i Halland"

Här fastslås följande utvecklingsområden för biblioteken:

Biblioteksservice för alla:

- Närhet till ett bibliotek har avgörande betydelse för om man blir biblioteksanvändare eller inte, något som har stor bäring för barn och äldre.
- Människor med olika funktionshinder ska kunna bruka bibliotekets tjänster och lokalerna ska vara anpassade för att möta dessa behov.
- Särskilda tjänster för dem som har ett läshandikapp och uppsökande verksamhet ska bedrivas från biblioteket för de grupper som inte själva kan ta sig till biblioteket.
- Barn och unga är en starkt prioriterad målgrupp. Verksamhet för och med barn ska prioriteras, liksom verksamheter som spänner över generationsgränserna.

Profilerade mötesplatser

- Genom samverkan och regionalt utbyte ska biblioteken komplettera varandra och genom ett nära samarbete och god kännedom om varandras profil ska personalen lotsa hallänningen till rätt material eller den plats som passar bäst.

Livslångt lärande

- Samarbete mellan bibliotek samt samverkan med andra institutioner och professioner, ska stärka bibliotekens förmåga att ge en bra service och ett sammanhållet stöd till hallänningarna i deras lärandeprocesser.
- Genom att stödja alla former av lärande ska biblioteken bidra till att öka kunskapen och kompetensnivån i Halland, dels genom att stimulera kreativa och innovativa processer och tillväxt, dels genom att ge inspiration och livsglädje för hallänningarna.

Delaktighet och skapande

- Biblioteken ska bidra till att engagera och involvera hallänningarna genom att möjliggöra och stödja kreativt skapande, främja möten och diskussioner, samt tillgängliggöra samhällsinformation och bidra till ökad bildning.
- Biblioteken ska sprida kunskap om verktyg och kanaler för kommunikation och dialog.
- Genom samverkan ska biblioteken kunna föra hallänningarna närmare varandra och omvärlden

Digitala bibliotek

- Digitala tjänster är inte beroende av var man befinner sig och kan administreras och användas oberoende av plats. Det blir logiskt att samverka inom området eftersom användarna inte behöver vara ”lokala”, dessutom innebär samverkan effektiv användning av kompetens och andra resurser.
- Behovet av kompetensutveckling är stort inom det digitala området. Att samordna och dela kompetenser och samarbeta kring kompetensutveckling innebär både effektivisering och ökad gemenskap.
- Ett tillgängligt och relevant digitalt bibliotek ger ökad service, ökad tillgång och stor flexibilitet för hallänningen att komma åt information, kultur och mötesplatser när det passar individen, dygnet runt, året runt.

Allas kompetens som resurs

- Olika kompetenser är en resurs som ökar i värde när den delas i samverkan och samarbete. Bibliotekspersonal och aktörer inom andra områden kan tillsammans komma längre än var för sig.
- Biblioteken delar resurser och kompetens i nära samverkan. Genom idéutbyte och inspiration kan innovativa lösningar uppstå. Hallänningarna får tillgång till bibliotekspersonalens samlade kunskap. Andra aktörer bidrar med sina professionella perspektiv och helhetssyn i biblioteksverksamheten, samtidigt som bibliotekspersonalen samspelar med andra professioner utanför biblioteket.

Lokala riktlinjer

Kungsbacka Vision 2030

I Vision 2030 berörs folk- och skolbiblioteksverksamhet i följande passager:

- *Vi utvecklas hela livet*

I våra skolor utvecklar var och en sin fulla kapacitet i en kreativ miljö där alla tar ansvar, visar respekt och bryr sig om varandra. Alla elever lämnar skolan med god kompetens, god självkänsla och stark framtidstro.

Livslångt lärande är en självklarhet. När vi växer som människor utvecklas både näringslivet och samhället i stort.

- *Aktiviteter som engagerar, inspirerar och berikar livet*

Här har alla ett rikt fritids- och kulturliv med både bredd och spets. Mångfalden av aktiviteter, upplevelser och gemenskaper främjar hälsa, välmående och kreativitet. Framåtanda, mångfald och öppenhet spirar i nätverk och föreningar.

Vi är delaktiga i samhällets utveckling och får spännande saker att hända.

Kungsbacka kommuns kulturpolitiska program, KS2012-06-19 § 148

Det kulturpolitiska programmet beskriver bibliotekens roll:

Biblioteket ska säkerställa medborgarnas möjlighet till kultur, information och yttrandefrihet och på så vis underlätta för individen att kunna delta i det demokratiska samhället. Biblioteket ska ha en central funktion i tätorten och i kommundelarna där även samverkan med skolbiblioteken kan utvecklas. Biblioteket ska utveckla särskilda tjänster för människor med läshandikapp och andra funktionsnedsättningar. Verksamheten för barn och unga ska ges särskilt hög prioritet. Biblioteken har en betydelsefull uppgift i informationssamhället när det gäller det livslånga lärandet och att göra informationstekniken tillgänglig för alla. Detta gäller såväl det fysiska som det digitala biblioteket. Biblioteket ska vara en mötesplats för människor som ger möjlighet till utveckling, gemenskap, avkoppling och meningsfull fritid. Biblioteken i Kungsbacka ska vidareutveckla sin roll som mötesplats för kultur, information, lärande och samhällsdebatt i enlighet med den av kommunfullmäktige antagna biblioteksplanen.

Strategier:

- Fri tillgång till bibliotekets media och informationsservice ska garanteras
- Demokratins förutsättningar och yttrandefriheten ska värnas
- Hinder för människor som av olika skäl, såsom funktionsnedsättning, har svårt att del av information och medieutbud ska i möjligaste mån avhjälpas
- Barn och ungas, samt äldres tillgång till litteratur och övrig media ska garanteras

Verksamhetsplan

Gymnasiebiblioteken i Kungsbacka utgår från en gemensam verksamhetsplan.

Lokal överenskommelse gällande kultur för äldre

Kulturutbudet i kommunen ska ses som en naturlig resurs för hälsa och livskvalitet när det gäller Kungsbacka kommuns omsorg om äldre. Kulturutbudet i kommunen ska ha fokus på hur kulturen förutom sitt egenvärde kan vara ett verktyg i samhällsbyggandet samt skapandet av den goda livsmiljön för samtliga invånare. I detta sammanhang ingår även kulturens möjligheter att främja ett hälsosamt åldrande.

Överenskommelsen syftar till att tydliggöra samverkan mellan förvaltningarna Vård & Omsorg, Kultur & Turism samt Gymnasium & Arbetsmarknad i Kungsbacka kommun och hur förvaltningarna gemensamt och enskilt ska öka tillgängligheten till ett kulturutbud med god kvalitet utifrån den äldres behov och önskemål.

I överenskommelsen regleras biblioteksverksamhet:

- Folkbiblioteken ansvarar via avtal för inköp och distribution av medier till äldreomsorgens olika institutioner
 - Folkbiblioteken ansvarar för talboksservice för de låntagare som omfattas av paragraf 17, samt boken kommer-verksamhet till de som är förhindrade att ta sig till biblioteket.
- 6 Folkbiblioteken ansvarar för att förmedla och stimulera till läsning i olika former för att erbjuda de äldre att ta del av litteraturen.

Källor

Bibliotekslagen:

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801

Skollagen:

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Lagen om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197

Unesco folk- och skolbiblioteksmanifest:

<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2012/05/Unesco.pdf>

EU:s åtta nyckelkompetenser för livslångt lärande:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=URISERV%3Ac11090>

Biblioteksstrategi för Halland 2010-2020 - utvecklings- och samverkansområden för biblioteken i Halland:

<http://www.regionhalland.se/PageFiles/22887/biblioteksstrategin-webb.pdf>

Läsa för livet, prop. 2013/14:3:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/lasa-for-livet_H1033

Digitalt först:

<https://www.kb.se/download/18.2705879d169b8ba882a62d6/1573651682197/1.1.5-2017-1025-1-Regeringsbeslut-uppdrag-digitalt-kompetenslyft.pdf>

Vision 2030:

<https://www.kungsbacka.se/Kommun-och-politik/Mal-och-resultat1/Vision-2030/>

Läroplan för gymnasieskolan GY11:

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2705

Gymnasiearbetet:

<http://www.skolverket.se/skolformer/gymnasieutbildning/gymnasieskola/gymnasiearbetet>

Lgr11:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/sa-anvander-du-laroplanen-for-grundskolan>

